

22. listopadu 2023

Zastrašování umístěním do ústavu i vyhoštění z veřejného bazénu. Lidé s postižením předsudkům a diskriminaci čelí denně, odhaluje výzkum

Organizace In IUSTITIA pod záštitou vládní zmocněnkyně pro lidská práva Kláry Šimáčkové Laurenčíkové ve středu uspořádala konferenci zaměřenou na předsudečné násilí a diskriminaci lidí se zdravotním postižením. Na konferenci s názvem „Postižení násilím“, kterou vrcholí čtyřletý projekt Právním proti předsudkům, odborníci upozornili na četnost tohoto problému a na nedostatečnou právní úpravu v oblasti ochrany lidí s postižením před násilím z předsudků. In IUSTITIA také představila výsledky kvalitativního výzkumu zkušeností lidí s postižením s ableistickým a disablistickým¹ chováním. Výzkum navázal na kvantitativní šetření z roku 2022, které odhalilo, že s násilím má v průběhu života zkušenost přes 70 % lidí se zdravotním postižením, s předsudečným násilím 58 %.

Čerstvě dokončený kvalitativní výzkum poukázal na rozsáhlé zkušenosti lidí s postižením s disablistickým a ableistickým násilím, a to bez ohledu na osobní charakteristiky respondentů. Svě zkušenosti v rámci výzkumu do hloubky popsal 16 osob s různým typem zdravotního postižení. Shodovali se na zkušenostech s předsudečným jednáním, jako jsou nevyžádané projevy lítosti, přebírání kontroly nad rozhodováním, představy o nekompetentnosti v návaznosti na zdravotní postižení, zpochybňování lidství lidí s postižením, vyhýbání se jim nebo vylučování ze sdíleného fyzického prostoru.

„Respondenti líčili také případy institucionální diskriminace, kdy se setkávali s nerovným zacházením při hledání zaměstnání nebo výkonu práce či s odmítnutím přepravy hromadnou dopravou. V jednom z popisovaných případů odmítl gynekolog pomoci nevidomé matce s problémy s otěhotněním, jindy byla žena se zdravotním postižením vykázána z veřejného bazénu,“ vzpomíná jeden z autorů výzkumu Václav Walach.

Zkušenosti s každodenními předsudečnými projevy má i předsedkyně České asociace paraplegiků Alena Jančíková. *„Předsudečné násilí nemusí nutně souviset s fyzickým útokem. Jedná se také o explicitní podceňování, například že by se neměl vydávat řidičský průkaz lidem s handicapem. Také přiřazování předpokladu, že si handicapovaný má hledat sobě rovného životního partnera, je časté tvrzení ze stran veřejnosti. Také jsou lidem s handicapem často nabízeny podřadné práce. Nebo nám veřejnost často tyká,“* popisuje.

V závažnějších případech lidé s postižením čelili úmyslnému napadání. Útoky měly verbální, fyzický, sexuální i ekonomický charakter. Jednalo se například o nadávky, šikanu ve škole či dětském domově. V návaznosti na to hovořili o újmě na psychickém i tělesném zdraví, materiální újmě, pocitech ohrožení, úzkosti, méněcennosti a ponížení. Zmiňovali také nedostatek právní úpravy v oblasti ochrany před

¹ Pojem „ableistické a disablistické násilí“ používáme jako souhrnné označení každodenních předsudečných projevů, institucionální diskriminace a úmyslných napadení. Je to násilí, které bylo spácháno na druhém pro zdravotní postižení, způsobilo napadeným fyzickou či psychickou újmu a pomohlo reprodukovat jejich znevýhodněné společenské postavení.

předsudečným násilím. Ani v případech, kdy jeho závažnost dosahuje trestněprávní roviny, nemají lidé s postižením zastání před zákonem. Český trestní zákoník před tímto typem násilí chrání jen lidi napadené pro jejich barvu pleti, národnost, etnickou příslušnost, víru nebo politické přesvědčení. Lidi napadené pro jejich zdravotní postižení, zdravotní stav, sexuální orientaci, pohlaví nebo pohlavní identitu zákon nechrání.

„Tento nerovný přístup ke spravedlnosti je absurdní, protože právě ty skupiny, kterým právní ochrana chybí, patří z hlediska předsudečného násilí k těm nejohroženějším. Česká republika je v rámci EU jedním z posledních států, které je před předsudečným násilím nechrání. Nejde o žádný výmysl moderní doby, ochrana skupin ohrožených předsudečným násilím je českou právní tradicí – v našem právním řádě je zakotvena už od roku 1923,“ vysvětluje advokátka Klára Kalibová, ředitelka In IUSTITIA.

Ke konkrétním krokům vedoucím ke změně trestního zákoníku směrem ke zlepšení ochrany skupin ohrožených předsudečným násilím vyzvala v dubnu Ministerstvo spravedlnosti Rada vlády pro lidská práva. *„V tomto tématu s Ministerstvem spravedlnosti aktivně komunikuji a ve spolupráci s experty z In IUSTITIA jsem předložila návrhy na úpravu trestního zákoníku. Prvním možným řešením je automatické zvýšení trestu v případě prokázání předsudku. Druhou možností je upravit stávající trestné činy a přidat nové,“* říká vládní zmocněnkyně pro lidská práva Klára Šimáčková Laurenčíková.

„Je naším společným úkolem usilovat o to, aby se všichni občané v naší zemi cítili bezpečně a důvěřovali fungování jednoho státu. Považuji za nepřijatelné, abychom tolerovali skutečnost, že se někdo stává obětí proto, kým je a co nemůže změnit. I z tohoto důvodu diskutujeme o větší ochraně těchto osob, a to prostřednictvím novely trestního zákoníku,“ uvádí náměstek ministra spravedlnosti Karel Dvořák.

Na nutnost novelizace trestního zákoníku In IUSTITIA upozorňuje v kampani Chyba v zákoně. Bližší informace ke kampani i k samotné právní změně lze najít na webu www.chybavzakone.cz.

Organizace In IUSTITIA se od roku 2009 zabývá prevencí předsudečného násilí a pomocí lidem, kteří předsudečné násilí zažili. Napadeným osobám nabízí zdarma sociální a právní poradenství a právní zastoupení v celé ČR. Dále realizuje vzdělávací kurzy pro skupiny ohrožené předsudečným násilím nebo pro odborníky a odbornice, kteří s ohroženými skupinami přicházejí do kontaktu. In IUSTITIA se zabývá také výzkumem a monitoruje předsudečné násilí v českém prostředí. Disponuje nejucelenějším přehledem informací o předsudečném násilí, a to i ve srovnání se zahraničím.

KONTAKT PRO MÉDIA:

+420 728 218 227

anezka.benesova@in-ius.cz